

Projektnamn: Bridging the Gap -för att nå ett nollutsläpp inom transportsystem i Jönköpings län

Programområde: Småland och Öarna

Ärende ID: 20201184

Bakgrund och omvärld

Bakgrund

Länsstyrelsen i Jönköping län har regeringens uppdrag att med ett långsiktigt perspektiv samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende energiomställning, minskad klimatpåverkan. Ett viktigt arbete som Länsstyrelsen påbörjade under 2013 handlar om att skapa en regional modell mellan lokala, regionala och nationella aktörer för en lättillgänglig uppföljningsmodell. Allt för att på ett systematiskt, konkret och kvalitetssäkrat sätt visa på nyttan av alla satsningar som görs och att satsningarna är väl anpassade till samhällets struktur och ständiga förändring. I dagsläget finns ingen modell som kan hantera, jämföra eller systematiskt hämta in kvalitetssäkrad data för transporterens klimatpåverkan som inkluderar alla hållbarhetsprinciper. I länet finns idag en begränsad kunskap om betydelsen av sociala normer såsom beteende, jämställdhet och ekonomiska faktorer för en framgångsrik tillämpning av klimat- och energistrategin. Idag arbetar näringslivet, myndigheter och kommuner på flera olika sätt för att effektivisera transportsektorn och att öka andelen förnybar energi. Modellen kommer att överbrygga skillnaderna mellan nuläge och vision och kommer att möjliggöra länets aktörer drar åt samma håll. Modellen kommer även att fylla gapet mellan åtgärder/insatser och dess resultat och effekt kopplat till uppsatta klimatmål och vision. Modellen kommer med fördel kunna spridas och användas i andra geografiska områden. Utvecklingsmodellen möjliggör ett bättre beslutsunderlag för satsningar inom länet för att skapa ett klimatneutralt samhälle med avseende av de tre grundläggande hållbarhetsprinciperna. Modellen blir en verkstad för att ge aktörerna kontroll över sina klimatberäkningar samt visa sociala och ekonomiska perspektiv för att se vad man kan påverka och hur man kan förbättra sitt eget klimatarbete. I detta sammanhang kan konstateras att en sådan utvecklingsmodell, som projektet ska åstadkomma, i allt större utsträckning kommer att vara en grundläggande faktor i beslutsfattandet nu och framöver. Projektet har ett långsiktigt mål för att kunna bygga upp en struktur som tillåter att aktörer blir mer självgående och där organisationen kan erbjudas direkt tillgång till information och kunskapsunderlag.

Omvärd och samverkan

Länsstyrelsen genomförde en förstudie under hösten 2013 och under 2014 på regional och nationell nivå och granskade de befintliga metoderna för uppföljning som används i länet och i landet. Länsstyrelsens granskning visade att det saknas en modell för att ta reda på vilka klimat-, ekonomiska, sociala och effekter främjandeinsatser har i Jönköpings län. Främjande innebär kostnader för Jönköpings län och klimatminskande effekter därför är det relevant att undersöka huruvida det har avsedda effekter. Sedan Brundtlandrapporten "Vår gemensamma värld" publicerades 1987 har begreppet hållbar utveckling diskuterats intensivt i de samhälleliga och vetenskapliga diskussionerna om klimatet och huruvida mänskliga aktiviteter påverkar jordens klimatsystem. En del av denna diskussion har ägnats åt vad enskilda organisationer, näringsliv och myndigheter kan göra för att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling som innefattar ekonomisk, miljömässig och social utveckling. I detta samband vill denna regionala modellen lyfta fram en unik frihet för aktörer i länet att själva välja de åtgärder som förbättrar både klimat, social- och ekonomisk prestanda kopplad till att öka andelen av förnybar energi och minskad klimatpåverkan inom transporter i länet. Projektet kan vara en inspiration för det nationella klimatarbetet av samma karaktär. Länsstyrelsen har väl genomarbetade rutiner för EU-medverkan i regionala utvecklingsprojekt. Projektet drivs i projektform så aktiviteter särskiljer sig praktiskt och ekonomiskt från den ordinarie verksamheten. Projektet avgränsas genom projektredovisning mot annan verksamhet inom Länsstyrelsen. Genom en tydlig projektplan, målindikatorer, projektledning, styrning och ekonomisk redovisning särskiljs projektet från andra aktiviteter inom Länsstyrelsen.

Koppling till det lokala näringslivet

Klimatrådet har många branschorganisationer som har viktiga roller i näringslivet och därmed i länets utveckling. Rådet har dessutom högskolan och länets alla kommuner som är samlad kring en fastställd regional klimat- och energistrategi med fokus på regional utveckling. Rådet har ett mål att år 2030 ska Jönköpings län ha en fordonspark som är oberoende av fossila bränslen och samtidigt minska energianvändningen med 30 % jämfört med år 2011. Att kunna klara av målet för transporter betyder att vara en del av omställningsprocessen som inte är en konkurrensfördel utan snarare en inträdesbiljett - ett skallkrav för att få vara med och konkurrera. Detta projekt kommer att lyfta blicken för organisationer genom en analys av organisationens fordon med fokus på behov, användning, kostnad, klimatpåverkan och andra sociala faktorer som ett beslutsunderlag. Genom denna analys kommer organisationen få ett utfall där vi redan idag, med befintlig kunskap, kan visa på att en organisation kan minska både kostnaderna och utsläppen av koldioxid- och samtidigt behålla möjlighet att utföra transportarbetet som innan.

Projektet kommer dessutom att analysera jämställdhetsperspektivet inom organisationens transporter. På så sätt siktar projektet in att beakta alla

hållbarhetsprinciper genom genomförande av olika analyser och kompetenshöjande insatser. Genom att visa att ambitiösa klimatstrategier ger affärsmässiga fördelar och ökad lönsamhet kan företag inspireras att minska sitt utsläpp och uppmuntras att jobba med hållbarhetsprinciper inom transportsektorn. Projektet vill också visa på möjligheterna till ett lönsamt näringsliv i Jönköpings län utan klimatpåverkan och som tar hänsyn till alla hållbarhetsprinciper. Morgondagens vinnare i näringslivet är de som är ute i tid och förhåller sig till det som FN:s klimatpanel, IPCC, nu allt tydligare slår fast: Klimatpåverkan är allvarlig, skapad av människan och behöver minska drastiskt. Det är starka skäl till ett förstärkt klimatarbete i näringslivet, inte minst i en tid då världen behöver en ny stimulans och tillförsikt. Näringslivets omställning kommer att löna sig och skälen är många; fler medvetna kunder, minskade kostnader, stärkt varumärke, konkurrensfördelar och möjlighet att rekrytera de bästa talangerna. Projektet kommer att synliggöra hur ambitiösa klimatåtgärder inom transporter med hänsyn till hållbarhetsprinciperna bidrar till ökad lönsamhet. En av de största aktörerna i Klimatrådet, Husqvarna AB har redan börjat dialogen med Länsstyrelsen om att följa upp, effektbedöma klimatmålet inom transporter och de har uttryckt behovet att veta mer konkret hur de kan vara med och bidra till klimatarbete i länet. Projektet kommer att skapa förutsättningar för hur man kan integrera klimatarbete i affärsstrategier så att bolaget minskar sin klimatpåverkan och samtidigt förstärker sin lönsamhet. Tyvärr har enbart kring 57 procent av de Svenska börsbolagen ett klimatmål som är tydligt kommunicerat enligt en färsk undersökning ifrån 2050 Consulting. En ekonomisk strategi skulle aldrig påbörjas utan kunskap om kassaflöde och omsättning och man förstår inte varför det skulle vara viktigt att beräkna sin klimatpåverkan, när det skapar grund för lönsamma beslut och efterfrågas av allt fler kunder. Klimatmål behöver anpassas efter teknikutveckling och samhällsförändringar och lägger grund för ett proaktivt arbete som minskar risken för överraskningar. Att anpassa sig efter omvärldsförändringar ger konkurrensfördelar. Tydliga mål lägger också grunden för uppföljning. Bra klimatmål förutsätter dock att de egna utsläppen beräknas. Näringslivet som är i målgruppen från Klimatrådet är: Fagerhults Belysning Sverige AB Myresjöhus AB Tosito Invest AB Husqvarna AB IKEA Swerea SWECAS AB Skanska Sverige AB FastighetsAB Norrporten Nässjö Affärsverk AB Jönköping Energi Länsförsäkringar Jönköping HSB Göta.

Mål och resultat

Mål

Projektets övergripande mål är att stödja övergången till en koldioxidnsål ekonomi inom transportsektorn. År 2030 ska Jönköpings län ha en fordonspark som är oberoende av fossila bränslen och samtidigt minska energianvändningen med 30 % för transportsektorn jämfört med år 2011. Visionen om Jönköpings län som ett plusenergilän. Projektets mål är att minska koldioxidutsläppen, öka andelen förnybar energi och minska energianvändningen inom transportsektorn

hos projektets aktörer i Jönköpings län. Indikatorer för att följa upp att projektets mål nås: Indikator Basår (basår 2016): Ton CO₂-utsläpp/Aktör, g CO₂/km, Fossil energi GWh, Förnybar energi GWh.

Delmål 1: Stimulera till en omfördelning av medel från fossil energi till förnybar energi så att projektets aktörer i slutet av projektet använder minst 50 % av drivmedelsbudgeten på förnybara bränslen inklusive el. Indikator: SEK, Basår 2016, Mållår 2019.

Delmål 2: Stimulera till energieffektivare transporter hos projektets aktörer genom att andelen resor som sker med cykel ökar med 15 % jämfört med år 2016. Indikator: Antal resor som sker med cykel, Basår 2016, Mållår 2019.

Delmål 3: Kommunicera genomförda åtgärder och deras resultat samt sprida den i projektet tillämpade arbetsmodellen för en koldioxidsnål ekonomi inom transportsektorn. Indikator: Antal aktiviteter, insatser och utvärderingsenkät för projektets aktörer.

Målgrupper

Projektet Bridging the Gap har tagits fram som en del i Klimatrådets arbete, där vi har en uppbyggd förankring, struktur, tillit och gemensamma målbilder. Visionen och målbilderna har sitt ursprung i länets klimat- och energistrategi från 2010. Visionen för Jönköpings län är att bli ett plusenergilän och att det ska vara lätt att leva, bo och resa energieffektivt och fossilfritt i Jönköpings län. De övergripande målen omfattar energieffektivisering, ökad produktion av förnybar energi och minskning av koldioxidutsläppen. Genom projektet kommer vi kunna gå vidare och förstärka arbetet för de aktörer som ingår i Klimatrådets organisation men också nå ytterligare aktörer som idag inte är en del av Klimatrådet, så som fler små- och medelstora företag. Projektet ska därmed ses som ett steg i att nå ytterligare aktörer till exempel små- och medelstora företag och deras transporter. De företag som ingår i Klimatrådets organisation har själva också möjlighet att sprida goda exempel till andra företag och de genomförda åtgärderna ger också signaler till marknaden. Det finns således en stor fördel att nyttja den samverkan och arbetsmodell som Klimatrådet utgör. Att åstadkomma samma förändring utan att ha projektet Bridging the Gap som utgångspunkt är enligt Länsstyrelsens bedömning mycket svårare. Projektets aktörer omfattar de organisationer som har ledamotsplats i Klimatrådet samt alla länets tretton kommuner, se nedan. I rådet representeras kommunerna av sju politiker från Aneby, Gnosjö, Habo, Jönköping, Vaggeryd, Sävsjö och Värnamo. Offentlig sektor, Näringsliv och Andra organisationer Aneby kommun, Fastighets AB Norrporten, Stiftelsen Träcentrum Nässjö, Eksjö kommun, Länsförsäkringar Jönköping, Swerea-SWECAS AB, Gislaveds kommun Fastighets AB Norrporten, Friskis & Svettis Jönköping, Gnosjö kommun, HSB Göta, Lantbrukarnas Riksförbund, Habo kommun, Husqvarna AB, Jönköpings kommun, IKEA Jönköping, Mullsjö kommun,

Myresjöhus AB, Nässjö kommun, Skanska Sverige AB, Sävsjö kommun, Tosito Invest AB, Tranås kommun, Vaggeryds kommun, Vetlanda kommun, Värnamo kommun Region Jönköpings län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Jönköping University, Försvarsmakten, Skogsstyrelsen, Höglandets distrikt, Trafikverket, Region syd, Nässjö Affärsverk AB, Jönköping Energi AB och Värnamo Energi AB.

Förväntat resultat vid projektavslut

Projektet förväntas skapa en ökad konkurrenskraft för regionen dels genom att regionen är först i landet med att ta fram och etablera en uppföljnings- och resultatmodell inom klimat- och energiområdet med fokus på transportsektorn. Dels genom att ytterligare förstärka samverkan, samordningen och kompetensuppbyggnaden mellan länets aktörer inom klimat- och energiområdet. Projektet kommer även att bidra till: En höjd förmåga och medvetenhet hos länets aktörer som har olika möjligheter att anpassa sig till en koldioxidsnål, klimatvänlig och energi- och resurseffektiv ekonomi på grund av begränsade finansiella möjligheter och begränsad sakkunskap. En förbättring av offentliga och privata aktörernas förmåga att visa på vad de egentligen behöver för att minska klimatpåverkan inom transportsektorn. Kunskaps- och erfarenhetsöverföring mellan och inom aktörer i länet.

Målvärde för aktivitetsindikatorer

Antal organisationer som får stöd: 1 Organisationer

Minskad energiförbrukning hos projektmedverkande företag och organisationer:
150 MWh

Organisation och genomförande

Projektorganisation

Projektet drivs av Länsstyrelsen i Jönköpings län. Projektägare: Länsstyrelsens i Jönköpings län, som ansvarar för övergripande projektledning och projektinformation och rapportering. Arbetet kommer att genomföras av projektledaren (100⁰/0) i samarbete med ekonom/administrativ tjänst på 35% kopplad till projektet. En projektekonom sköter ekonomisk uppföljning och rapportering. Projektet har en projektredovisning varför projektets kostnader (verifikationer) kan särskiljas från ordinarie verksamhet, ekonomiska rapporter kan tas fram och arkivering kan ske enligt regler uppställda av projektets finansiär. Ekonomisk rapportering sker en gång per månad till projektets projektledare. inför styrgruppsmöten tas en ekonomisk rapport fram, för den period som gått samt för projektets hela löptid fram till rapporttidpunkten. Fakturor attesteras av projektledaren som anger vilken delaktivitet kostnaden härrör sig till. Kontering görs av projektekonom, Projektekonom sammanställer den ekonomiska rapporteringen inför rekvisition av medel från Tillväxtverket.

Styrgruppen följer upp utvecklingen och målen i projektet, fastställer resultat, fattar större beslut i projektet och ger uppdrag till projektets projektledare. Styrgruppen: Länsstyrelsen, Trafikverket, Landstinget, Forsvarsmakten, Region Jönköping, Jönköpings kommun, Länsförsäkringar. Gruppen kommer att följa upp och säkerställa att alla aktiviteter överensstämmer med projektbeskrivning och projektmål.

Referensgruppen: Regionförbundet i Jönköpings län, Jönköping tekniska högskola, Gislaveds kommun, Stockarydsterminalen, Smålands turism, Länstrafiken i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Värnamo kommun, Landstinget i Jönköpings län, Trafikverket Region Syd, Jönköpings kommun, Energikontor Norra Småland.

Kommunikationsgrupp: Omställning till ett mer klimatsmartart samhälle behöver medborgarnas medverkan vilket kräver en effektiv kommunikation för att nå ut med budskapet och skapa förändring. Därför finns en strategisk kommunikationsgrupp till projektet. Tre viktiga kanaler för kommunikationen är Tidningen +E, Klimatkonferensen och Klimatveckan för vilka det finns särskilda arbetsgrupper.

Arbetsätt

Projektet omfattar tre övergripande faser:

1. Uppstart- och nulägesfas: Delaktiga aktörer ger en nulägesbild avseende klimat, sociala och ekonomiska aspekter. Omfattningen av nulägesanalys beror på aktörernas storlek och delmål. Syftet med fas 1 är att kartlägga aktörernas behov för att minska energianvändning i transportsektorn och öka förnybar energi. Kostnadseffektiviteten ska kartläggas. Aktörernas resepolicy, mötespolicy, fordonspolicy, upphandlingskrav, miljöledningssystem samt kvalitetssystem kan påverka nulägesanalysen. Individbaserad statistik ska vara könsuppdelad. En könskonsekvensbeskrivning ska göras vilket belyser vad analysen har för konsekvenser för kvinnor resp. män. Varje delmål kommer att ha en nulägesfas. Fas 1 avslutas med avstämning och beslut i styrgruppen om detaljerad plan för fas 2. Analyser kommer att genomföras även under resterande projektperioder. Fas 1 kommer att inkludera bakgrundsinformation, inventering av projektets målgrupp och behovet av insatser, beskriva nuläget och innehålla analys av kartläggningen. För att ta fram ett nuläge hos aktörer kan olika metoder användas, bland annat: Backcasting, genom att titta långt fram i tiden kan aktörernas scenarier skisseras för olika utvecklingstendenser och vägval. Nyckelfrågor, vad är viktigt för aktörerna?
2. Förändringsfasen. Fas 2 genomförs under 2016-2018 men framförallt under 2016-2017. I denna fas genomförs praktisk modellutveckling, för att hitta optimala metoder för att hantera behovet hos länets aktörer. Länsstyrelsen

kommer att ha en samordnande roll av förändringen. Projektet ska samla positiva och negativa erfarenheter och upplevelser. Var tredje månad ska aktörerna ha gemensamma avstämningar med varandra och stötta varandra med sina respektive erfarenheter. Projektet bjuder in för att dels skapa en bra mötesplats mellan projektets aktörer med syftet att effektivt fånga upp frågor och synpunkter i arbetet som utgör basen till modellutveckling. Delaktiga aktörer under processen kan se vilka insatser som bäst bidrar till förbättrad lönsamhet och minskad klimatpåverkan inom transporter. En analys ska göras utifrån statistik och konsekvensbeskrivning (nuläge) om vad som behöver förändras för att sträva mot jämställdhet inom transporter. En beskrivning om hur insatserna kan utformas för att förbättra för andra målgrupper som har pekats ut som särskilt viktiga i nulägesbeskrivningen. Den fasen har några vanliga inslag: SWOT-Analys: konkret information till alla om vad som är den stora utmaningen och samla erfarenheter om vad som är bra och dåligt, för att lyfta fram styrkor och svagheter hos aktörerna. Stimulering på lägsta nivå i organisationen för bättre arbetsmetoder, effektivare arbetsätt, ökad kompetens samt större klarhet över det egna huvudproblemet för att nå målet om minskad klimatpåverkan och minskade kostnader.

3. Resultatfasen. Resultatet från Fas 1 & Fas 2 ska sammanställas och spridas. Genomförandeplan för varje aktör som deltar i projektet för de kommande åren ska förankras. Fas 3 planeras som en 6 månaders period. Avsikten med fas 3 är att redovisa slutsatser av projektet i form av ett antal nyckeltal för klimatnytta, sociala perspektiv av arbetet och ekonomi. Denna rapport bör vara av stort intresse för flertalet målgrupper. Utifrån denna kunskap kommer vi sedan att ta fram en gemensam plan för fortsatt samarbete inom programområdet förnybar energi och energieffektivisering inom transporter. Spridning av projektet sker löpande via e-publikationer innehållande generaliserade resultat. Intern avstämning och uppföljning. Arbetsättet är i projektform, där aktiviteter, kostnader, resultat och mål kan följas upp och länkas till varandra. Projektet stödjer en process som leder till hållbarhet för projektets tema, Arbetsättet kommer att vara inkluderande och transparent, men har också fokus på effektivitet så projektets ledning har god kontroll över kostnader och resultat i projektet.